

UNIV. PROFESOR J. A. PIPAL:

O AMERIČKOM VJEŽBANJU TIJELA.

KNJIŽNICA NOVI SVIJET. SV.

TISKARA GRÜNHUT A SPOL. PRAGA.

UNIVERTITNI PROFESOR

J. A. P I P A L:

O AMERIČKOM VJEŽBANJU TIJELA.

PREVEO IZ ČESKOGA A. S.

1 9 2 1.

SREDIŠUJI CA ČEŠKOJUGOSLOVENSKE NAKLADE
J. HEREJK, ZAGREB.

UVOD.

Ja se zaista veselim, što smijem nešto pisati ali moram priznati, da sam se igpočetka skanjivao, kad su mi dojavili da nešto o gojenjie tijela u Americi pišem, jer sam jedan od zagrijenih Čeha iz Amerike. Moji roditelji odvezoše me u Ameriku kad sam imao 8 mjeseci, te se ne sjećam, du su me pitali, hoću-li da idem, ali znam da su se brinuli, da u Americi skoro naučim češki. Bilo nas je 12 djece, 6 braće a 6 sestara, te svi govorimo čéški. Nisam doduše išo u češku školu,te mi zato oprostite, što moj jezik nije tako čist kao Vaš. Kad sam čuo prvi put gospodina

profesora Wiesnera govoriti, vjerujte mi, nisam znao, govori-li češki ili kojim drugim jezikom, tako neobično je na mene djelovalo čisti češki jezik. Oprostite mi upotrijebim-li stoga koji netočni ili grubi izraz.

* * *

Praha je središte Sokolstva, ovog specijalnog udruženja, koje je toliko za Vašu naciju i za Vaš uzgoj učinio. Cutim se kao onaj profesor, koji je izjavio, kad je bio pozvan na konferenciju učenjaka, da mu se čini, da je kao lav u Danijelovo jami.

Ako pomislim, da će ova knjiga dospeti možda u ruke mladeži, budučim vodjama ove zemlje, ćutim, kako je velika moja odgovornost, kad govorim specijalno mladeži o ugoju tjela, jer je uzgoj vrlo duboko vezan sa čovjekom i ima veliki upliv na značaj. – karakter

Kad smo godine 1899 imali sveučilišnu konferenciju, boreći se pitanjem o uzgoju tijela, naime svih narodnih igara, razmišljali smo, kakav bi upliv imao to na onoga, koji igra, a kakav

na onoga, koji gleda. Kad je rekao rektor jednog sveučilišta: „Gospodo!" Mislite nato, da se radi o uzgoju tijela kod mladeži, i o njihovom sportu a ne o igri uopće, kao nekakovoj malenkosti. Vi konferirate o našim značajevima!" Osvrnuo se na najljepše stoljeće u Grčkoj, kad je uzgoj duha bio sa uzgojem tijela ujedinjen, kada se u odgojilištima naučavala literatura i tjerao sport, ali se osvrnuo i na lijenost u Rimu, kad su tamo atenski uzgoj tijela maknuli i kad je tamo došao profesijonalisam, lijenost i t. d. Pitajmo, zašto je u latinskoj Južnoj Americi vječno revolucija, zato, jer se još nisu stabilizirali, zato jer još ne poznaju igara. Pa kad pomislimo na uzasna djela, koja su učínili Njemci na zapadu, spoznat ćemo lako razlog: oni su mislili da će čovjeka prestrašit brutalnošću, Prevazili su se u tom, oni njesu znali, što će reći konkurirati, oni njesu nikad do u najnovije doba priredivali natjecanja, niti su na istima sudjelovali, dok je naš narod u Engleskoj i u Americi priredjivao natjecanja u kojima se odlikovav osobito izdržlivošću, poštenjem i hrabošću, poštenjem i. hra brošću. Istina je da su Englesi pobjedili kod

Watterloo a na svoja igrališta. Kad sam došao u Francusku, rekoše mi naši oficiri: „Sramota je kako smo slabo vojnički pripravljeni, vojska nije izvježbana. Vježbalo se 2 mjeseca a nakon mjesec dana polazilo se na frontu, ali je zato tim veće što su učinili svi. A to je zato, jer smo imali osnovu za izobrazbu vojnika. Vojnici su bili hrabri i jaki da rade zajedno a to je snaga koja se ne može drugčije steći. nego u vježbi.

Uzgoj ne sama jača, nego daje lijepo tijelo, uzoran značaj, daje hrabrost, ne samo jake mišice, nego i značaj hrabri. pa ne samo sve ovo nego i najljepše a to je lojalnost k stvari. Ne cu do tvrdim, da smo mi sve do postigli, nego hoću da kažem kako mi to hoćemo postići i k jim načinom.

da će u školi zlo proći, a kad tamo u školi bilo je dijete najposlušnije t najbolje je učilo. Igra nije djetetu samo osnova za rast, nego i za njegov vlastiti „Ja". Djete se igra, baca, itd. Znanstveno je dokazano, da kretanje ruku itd. imade upliva na živce i mozak. Dijete desnjačko imade govorni centar u desnoj moždjanoj poli, a lijevak u ljevoj poli Držimo općenito, da je to od velike važnosti, te zato gledamo najprije, da djete vježba i kreće ruke, a ne da odmah udara nogama (na primjer nogomet). Začudilo me, kako se Vaša djeca teško kreću. Dogodilo se da sam bacio na mog učenika loptu, te ga pogodio u nos. Moj asistent je isto pokušao i opet pogodio nos. U Americi se to ne bi dogodilo jer bi se djete sigurno izmaklo ili bi ruku stavilo pred lice. Mi smo uvjereni, da je vježbanje na spravama za djecu preteško, jer dijete kad visi na jednoj spravi teško diše budući da su se pluča stegnula. Do vježaba na spravama doći će takodjer, ali kasnije. Ja ovdje razlažen, kako mi postupamo, ako se s time neslažete to je vaša stvar! Vi mate Vaš ukus, te se držite svog siste ma, ali učinito što je najkorisnije, izaberite od obojega najbolje.

Nadalje držimo, da nije dobro, ako djevojče odviše radi te smo stoga protiv da djevojčica vježba na spravama, jer je to za nju težki posao. Ona nema toliko snage, kao muško, možda da kod Vas nije tako (vidim da nose teže košare nego muškarci), ona nema takve mišice; veći dio njene težine nalazi se ispot bokova, a sprave jačaju mišice za teški posao, a mi mislimo, da djevojka mora imati lagane kretnje, a ne, recimo jake vratne mišice dakle žena neka nevježba vježbe koje jačaju mišiće, jer kroz to postaju teške i negracijozne. Ženske kretnje neka budu graciosne tako da se čitavo tjelo više valovito giblje. Mi polažemo važnost i na ritmičke vježbe koje su se i kod Vas udomačile. Bacanje je lopte možda i dobra igra, ako igralište nije preveliko i ako je match jedanput u dva mjeseca, a ako je višeputa bezuvjetno neodgovara. Muškarci neka se natjeću, žena naprotiv neka nerazvija takovo svojstvo. Neka se i ona natječe ali drukčije nego muž. Kod nas se naprosto izabiru takove igre, koje traže graciosnost i ljepotu.

Mi držimo, da izobrazba u vježbanju mora imati neki sistem i da je ne samo za prirodni

razvitak tjela potrebno da igre nisu samo za zabavu, nego da imade i natjeranja. Sistem se osniva na tom, kakva tendencia atletiku vodi. Mi se držimo toga pravila, da takav sistem imade dječaka svojim poticanjem da tjera i nastoji, da jača svoje tjelo, da si pribavlja točan način života, i da se pripravlja do onog vremena, kad će sam moći da se natječe. Veli se: kod vježbe se najviše nauči. Držimo, ali na umu, da ovdje glavnu ulogu igra pamćenje. Vježbe se uče na pamet, te je pamčenje ovdje najviše izobraženo. Ovdje je ta disciplina. Zapamti što se može, a što ne i što se smije, a što ne. Mi držimo, da je smisao natjecanja, da se natjecatelj mora brzo odlučiti i to — momentano. Sjećanje je niži stupanj, nego moć odluke, te za to držimo, da natjecanje izobrazuje ali u tom imade i velika jedna opasnost, pred kojom su se toliko njih prestrašili, a to je, da će nas atletika u Americi ostaviti, otkad je sveučilištima dozvoljeno, da je tjeraju kako hoće. Tad su jedni rekli: „Ostavimo natjecajnu atletiku!" Danas su se svi njoj povratili i danas ju svi goje.

Hoću sada da zabilježim, kako je mi tjeramo, kako je kod nas konstruirana.

Mi držimo, da je važno, da imademo za natjecajnu athletiku najbolje osobe. Ove se osobitim marom izabiru, jer držimo da onaj, koji nadzire atletski odgoi imade veliki upliv na dijete. Dijete gleda na njega kao na nekok osobitog čovjeka. Stoga mora da bude uzor čovjek i što se tiče izobrazbe a pogotovu karaktera. On je prema tome i najbolje plaćen. Dakako ovakav učitelj posvećuje sve svoje vrijeme izobraz bi njemu povjerene djece, to mi za to ‚i postizavanu rekorde. Amerika dobiva sva natjecanja te posjeduje i maximum svetskich rekorda. Od 20 njih posjeduje po prilici:

Engleska 1, Francuska 1, Švedska 1, a ostale od svietskih rekorda posjeduje Amerika.

Kod Pershingovih natjecanje je 13 od 17 dobila Amerika, a od 9 i drugu i treću nagradu. Ta i Vi, (Češi) ste kod nogometnih utakmica dobro igrali, ali treba da na to mislite, da ćete na Olimpijadi kud i kamo bolje morati igrati, imat ćete veću konkurenciju. Učitelji koji se posvećuju ovoj struci, imadu posebno sveučilište. Kaže se da su vježbanja odnosno izobrazba tijela, „takovc

kretnje", to ne stoji, izobrazba tijela za natjecanja je jedna znamost, pače jedna exaktna znamost. Držimo, da naši mladići i djeca bezuvjetno trebaju igralište. Prijatelji! Kad sam došao u Evropu, prenerazio sam se kad sam čuo da praško sveučilište Vaša, nastarja visoka škola, nema igrališta. U Americi se djeca igraju na igralištima, a majka može da bez brige ostane kod kuće. Na igralištu je stručna učiteljica, koja pazi na to, da se djeca igraju kako treba. Majka zna, da se dijete tamo lijepo i u redu igra i da djete tamo uči što će mu trebati, Tim je riješena zagonetka zašto imademo mi uspjeha. Mi imademo tehnike, ali i učitelja.

Ali većina naših „recordman" a su seljački sinovi. Sin seljaka nema niti igrališta niti učitelja. Žasto dakle pobjeduje? Jedan od naših ljudi, koji je stvorio jedan rekord, koje neće nitko tako skoro dostići, odgovorio je na moje pitanje ovo: „Neznam, ali mislim zato, što sam se rodio na jednoj farmi, gdje nisam naučio zle gradske navike, gdje nisam pušio, piva nisam uopće nikad pio, a vina sam za čitavog svog dosadanjeg života vrlo malo pio. Druga stvar našeg odgoja

je diatetika. Dodje-li tko k meni, onda je prvo što mu kažem: „Vi nećete pušiti, nećete piti, a morate redovito spavati. „Ja ne kažem, da je zlo, ako netko izmetu 16—40 godine puši. Moj otac pušio je, dok je bio živ, uvjek stalno a ja držim' da je bio najbolji čovjek na svijetu. Ali ako setko hoće posjetiti atletici, onda je abstineneija prvi uvjet. Jedan profesor kod nas proučavao je kakav utjecaj imade duhan na rast. Promatrao je studente njih na broj 3—4 tisuće, a razdjelio ih je na tri kategorie:

1. koji nijesu nikad pušili,
2. koji samo kadikad puše,
3. koji redovito puše.

On im je mjerio mišiće, vagao ih je te je nakon tri godine opazio, da se mladići, kojl uopće nisu pušili za jedanajst $^0/_0$ bolje razvijaju od onih, koji kadikad puše, 24$^0/_0$ bolje od onih, koji stalno puše.

Nikotin imade velik upliv na jakost plućnju i srdca. U tom pogledu opazio je profesor, da se oni, koji uopće nepuše na 40$^0/_0$ bolje razvijaju od onih, koji kadikad puše, a za 77$^0/_0$ bolje od onih, koje redovito puše. Djeco, pamtite, to su

znanstveno utvrdjena fakta. Ja sam proučavao, kako pušenje djeluje na natjecatelja, pa mogu kazati, da se nemože napraviti nikakav rekord, ako čovjek na sebe nepazi, bar do 21 godine.

Mladić koji hoće, da postane atlet, i puši, je mrtav a nezna za to. Radi se, dakako samo o želji za pobjedom. Ne pijte!!!! Ne čini ništa i nije grijeh, ako čovjek pije. Ali ja mislim, da atleta nesmije svojoj konstrukciji dovadjati alkohola. Kad su naši ljudi došli do Athenu, bili su jako strogo odgojeni. Ako je jedan došao prekasno spavati bio je isključen. Kad su došli u gostionu, pa vidjeli Evroplana piti, mislili su, da su ovi ludi. Evropljani su ismijavali lude Amerikance. Ali kod natjecanja, se vidio resultat. Amerikanci su na čitavoj linii pobijedili. Jesti, a pogotovo prejesti se, je opasno, a bezuvjetno najpotrebnije je redovito spavanje. Molim, znadete-li Vi u Pragu uopće što je redovito spavanje? Ja već nespavam dobro, te češće čujem ljude prolaziti Žitnom ulicom u 1 sat. u 4 sata u 6 sati u 8 sati pače i 9 sati u jutro. E, plesanje je lijepa stvar i graciosna. Pa tko nebi plesao. Pa i lijepa je to tijelovježba. Ali ja Vam kažem od

8 sati u veće do ujutro plesati je ludilo. To je mučenje tijela do skrajnosti. Znadete-li Vi, da je čovjek, koji od 8 sati u veće do 4 sata u jutro plesao, bježao više puta po 10 km. Govorio sam s jednim poznatim, koji mi je pričao, da je do 6 sati u jutro plesao. Ja sam mu rekao, da je mnogo kilometara trčao. No on mi je protuslovio te rekao, da je sala mjerila samo 40 m u duljini. Mi smo i na to računali, da se mnogo i na mjestu plesalo (naši su naime plesovi drugačiji, nego što su Vaši) ali mi se gibljemo i naprijed i natrag, dok Vaši idu uvjek u krugu). Na svršetku i zračunao je taj mladić, da je 88 km trčao, a da k tome još ntti spavao nije — a vi znate, da čovjek nakon trčanja treba da se dobro ispava. Treba trčati na čistom zraku, a ne u sali u kojoj je bilo praha premda je prije bila čišćena. Čovjek treba baren 4 dana, ili po mnijenju jednog ovdašnjeg liječnika 10 dana, dok se oporavi.

Držim, da čovjek nema nikakovog prava, da u republici sam sebe uništava. Za republiku treba da radite. Student uvjerava, da nema vremena za gimnastiku pa ide plesati. Tomu oduzimlje vrijeme za studij, a ja Vam kažem kao Čeh: idite

ranije i redovito spavati, moguće, da će Vam republika drukčlje izgledati.

Ali tehnika i tok života jož nije sve. Mi organiziramo i oduševljenje. Momčad mora imati jedan osobiti interes, te im zato običajemo govoriti, da se natjeću za jedan specijalni cilj, da za njih bude njihova univerza najbolja na svtjetu, jer im podaje naobrazbu. Pače i novine pišu o tom, — novine, koje imadu veći format, nego „Národní listy". U saisoni posvećuju one pune 2 strane izobrazbi tijela. One govore o natjecanjima. Oni pak koji se ne natječu, pjevaju pjesme za natjecanja, natjecatelji znadu, da ljubopitnost uzrujava čitavo sveučilište, znadu, da će stari studenti doći) a sada pod natjecanjem, govori im njihov učitelj kao da polaze u boj. On im kaže, da moraju sve svoje sile dati sveušilištu, on budi u njima loyalitet k stvari, a time se mnogo postizava. Učitelj zove još jednoga i taj govori natjecateljima tako, da mi jedan od natjecatelja poslije rekao: „trenutci kad su nam oni govorili bijahu tako lijepi-najlepši u mom životu. Pobijedit ću!" Kod natjecanja sjede sa svake strane igrališta 6000 ljudi, koji neprestano izrazuju

svoje simpatije za ovu ili onu stranku. Amo dolaze ljudi iz čitave Amerike, a samo nekoličina se natječe, zato se mi skrbimo, da imademo čim više igrališta i čim više voditelja natjecanja.

Netko bi mi možda rekao: „Vi se u Americi igrate životom. samo da pobijediie!“ Prijatelji, varate se! Mi polažemo važnost na sve što sam dosada spomenuo, ali najglavnije je, da se tjera sport, i da se u istitu natječe. Igrać treba da je dobar čovjek. Treba igrati po propisima. Tko na igralištu vara, taj će u životа i krasti. Tu mora da vlada strogi način životu i disciplina sportman ne smije za sebe igrati, ne smije za sebe obazirati se na to, tko njega gleda, on mora za svoju momčad igrati. Pravi sportsman neće kazati, ako je izgubio: „Ovaj je izgubio, da nije igrao, bi mi bili pobijedili.“ Ne, on čestita svom protivniku na pobjedi, te nastoji sledeći puta bolje od njega igrati. Medju pravim sportašima nema svadje niti politike, jer ako sportaš uvlači politiku u sport, ukida propis, da je sport za svakoga, a ne za pojedinca. Dobar sportista je pošten, iskren, zna se vladati, srčan i prije svega oyalan. Ali to su ujedno osebine republikanca,

jer i ona se mora po propisima vladati. Imade li kakav propis, ma i pogriešan, mora se po njonve vladati. Mi u Americi činimo češće pogriješke, al iako je propis već ovdje treba se premanjemu vladati. U republici vrijedi isto još potencirano. Imali ste i Ví izbor, pa i kod tih je trebalo vrijediti što sam o ovim sportašima rekao.

I mi u Americi se prije izbora nabacujemo, blatom, ali kad je jedna stranka pobijedila, onda druga polazi kući s osvjedočenjem, da je ona prva imala bolju taktiku; te radi dalje da bi sljedeći put pobijedila.

Nema boljeg svojstva, nego što je loyalitet k stvari „Svaki mora da razumije raditi i sve žrtvovati. A to su osebine koje stvaraju loyalitet, na koji je Amerikanac ponosan, i koji se nauči na igralištu.

Bili smo od rata dosta daleko, ali kad je Amerika vidjela, da pada demokracija, nije to mogla podnieti, te je ne pitajući, što će to stajati pošla u rat; 15 milijuna je pošlo u rat.

Imate osobitu priliku, da pokažete svijetu nakon 300 godina, što umijete, na Olympijadi 1920. Vi možete kazati, da su braća Koželuh

i prije sudjelovali. Ali oni nijesu onda representirali Vas, no, oni su zastupali Austriju, i njoj činili slavu. Tu imate prilike, da nešto učinite za „tatička“ Masaryka. Vi morate za republiku raditi, neće republika Vaš spasiti, ali Vi morate republiku spasiti. Republika Vam ne čini slavu, već Vi morate njoj slavu činiti.

Oglasio sam vježbe za mladiće u Strakovoj Akademii. Došlo ih je 30—40. Nedavno smo imali trčanje preko polja. Trčalo je 29 mladića, dok je u Brnu trčalo isti dan 81 a u Plznju više od 50; Prag samo 29!

22. prošlog mjeseca odvezao sam se u Košice s namjerom, da ondje propagiram naše (ideje) namjere. Tamo su imali trku preko polja. Trčalo je 34 natjecatelja-više nego u Pragu.

Mučite se malo, nemojte misliti, da plesanje i badavadženje u kavanama čini, atletičare. Kad bi svi koji su ovdje, učinili ono što mogu, kad bi samo petina to učinila, sigurno bi na Olympiadu bili dobro umješteni. Poznajem ja Čehe, ja znam, da imadu atletsko tijelo, alí im atletski duh nije dosta razvit, kao da su još pod pritiskom Austrije.

To je prva prilika nakon 300 godina. Mislite na to, da nemožete niti u republici niti igdje drugdje kakovu veliku stvar učiniti, ako nemate velikog duha.

Želim nešto od velikog Masarykovog duha, da možete najveće izvesti što je moguće — Vašu republiku.

GLOSSE K PRVAŠNJOJ RASPRAVI I K PREDAVANJU O ISTOMENOJ TEMI. KAKO TO SHVAĆA ČEŠKI „SPORSTMAN“.

(PISANO OD SURADNIKA „SPORTSMANA“.)

Amerikanski uzgoj tijela.

Ono što si mi predstavljamo po tim, je jedna površna, skicirana slika amerikan. uzgoja, te je stoga neiistinita i lažna. Mi imademo stalan suvišak ljudi, koji na uzgoj tijela i specijalno na sport gledaju sa nekom grandiosnom superiornosću, očima nekod sredovječnog askete, koji se boji zraka i vode, ali imade dosta ljudi koji su specijalni neprijateli sporta. Nepoznavanje, predrasude, i neka apatičnost i indiferentnost, da se upoznadu sa pravim stanjem stvari, su zbilja velike zapreke, pogotovo je onima, koji čeznu za blatom i tamom srednjeg vijeka uzgoj tijela jedna sasvim nepotrebna stvar, drugima je opet sport,

jedan jednostrani, strani i nepoželjni import. Polemizirati sa prvima bilo bi suvišno. Onim drugima pak treba razjasniti što je sport, da mogu razumjeti, da ono što predbacuju sportu nije pogriješka, odnosno nije njegova pogriješka, nego pogriješka onih, koji se krivo i neozbiljno njime bave. Nije samo nogomet sport, isto kao što nije samo gombanje na preči gombanje. Predbježno vrijedi o ovim ljudima samo to, da bi sigurno uzgoj tijela izbacili, kad bi čitavu kulturu zapada preuzeli, jer po njihovom mnijenju, ni na koji način nije za nas dobro ono što je za stotine milijuna ljudi dobro, koji stoje na visini kuiture. Drugi pak traže sredimu i t. d. Nepitaju za dobre stranke, ali izmišljavaju zle. Najjači argument protiv sporta, je obićno tendencijozno iznesen amerikan. uzgoj tijela, sa svojim navodnim manama. I kad bi tih mana u istinu bilo, ipak nebi mogle biti argumentom protiv sporta, isto tako kao što muzika kao umjetnost nije zato loša, jer mnogi glasbenik loše svira. Kad bi na primjer danas netko držao guštera otrovnim, dokazao je da je ignorant, te žanje smijeh. Kad bi jedan od poroda slijep htio odgonetati boje, nebi

ga nitko slušao. Ali kad se radi o amerikan. uzgoju tijela, koji kod nas skoro nitko ne poznaje, koji bi kod nas morao vrijediti kao uzor, onda je stvar druga. Tada smije svaki ignorant odsuditi. Pa ipak, koliko drukčije izgleda amerikan. uzgoj tijela u svijetu izvoda profesora Pipala! Držao je o tom predavanje 7 ožujka u representačnome domu u Pragu. Lajci puni predrasuda naravno nisu došli (a i nogometašima bi učinili krivo, kad bismo tvrdili, da su bili u majoritetu), ali se našla množina sportaša, koji su došli, da nešto nauče, došle su čitave grupe ženskih sekcija pojedinih klubova i odjeli skauta, koji ne fale kod nikakove sportske priredbe.

Profesor Pipal sadašnji ravnatelj Y. M. C. A. za našu republiku je najpoznaniji govornik za tu temu. On je bio, odnosno jest, profesor za uzgoj tijela na amerikan. sveučilištima u Dakoti i Oregonu, pa premda je po svojim roditeljima Čeh (i time naš iskreni prijatelj) ipak je u pogledu svog ugleda temperamenta, nazora i djela pravi Amerikanac. Što je kod nas (u Českoj) izveo je poznato, te je sigurno, da je naš sportski razvitak za nekoliko godina ubrzao. Odrasao

je u Americi, zemji energičkich radnja i posla, gdje je devizu starine oživljavao. Meus sana in corpore sano (v zdravu tijelu zdrava duša), to je on, koji je odrastao tamo, gdje nema najmanje škole bez igrališta, najmanje kolonie bez vježbališta, gdje je prodrlo mišljenje, da je samo zdravo tijelo doraslo za trajni i uredni duševní i tjelesni posao.

Profesor Pipal se veoma diví silnom poslu, koji je izvelo sokolstvo u najtežim prilikama. On je kao svaki Amerikanac uvjeren, da je unapredjeni uzgoj tijela, dokaz za vrsnoću . . nacije, to za to nalazi dokaze u povijesti Grčke i Rima.

Propas u i zadanjem uzgoja tijela zadale su i propale države starog vijeka, jer je s ovim padao i moral. No mnoge stvari su mu nerazumljive i čudne, kao što je slab interes javnosti i na pr. to, da škole a napose sveučilista nemaju vlastitog igrališta.

Imad kod nas na žalost još više nerazumljivih stvari pače nevjerovatnih stvari. Mnogi se bavi nečim, što se zove „politika“ premda je moguće prije brbljanje i demagogija. Još nije ona

vrst ljudi izurmla, koji onako rade kao razvikani staročeški seljaci. Radi kruške na medašu gubi proce-ima svoje seljačko dobro. Bilo bi vrijeme, da se napusti divljenje zapada pa bi ga trebalo nasljedjivati Takvi su osnov, cilj i nvjeti amerikan. uzgoja po prof. Pipalu. To je naučeno obradeni sistem njege, da se uzgoji jako čersto ljepo tjelo iskreni te neustrašivi karakter. Da se to postigne imade množina dobrih učitelja, igrališta, tehničkog znanja, a prije svega strog način života i oduševljenje za stvar. Amarikan. uzgoj je sistematski način. Započinje u djetinjoj dobi igrom. Djeca imadu veliku lobodu i prilike, da se igraju, ali to ne biva na uštrb poslušnosti i čednosti, koja rezultira iz čitavog odgoja. Amerikansko dijete imade u pravo vrijeme slobodu, ali zna i mora u pravo vrijeme slušati. Odgoj imade cilj te za dječje kaprice ne poznaje slaboće i nekonzekventnosti, kao što je kod nas običaj. Tamo započinje izobrazba karaktera sa izobrazbom tijela. Kod upisa u školu podvrgnuta su djeca ličejničkoj pregledbi, da se odrede tjelesne pogriješke, postupak i osobita izobrazba. Tada dolaze djeca pod nadzor stručnjaka, koji poznaju tijelo do u tan-

čine i koji su to učili. U nižim školama se manje sjedi i manje uči, ali više igra. A da to ne biva na uštrb ostalih sposobnosti dokazuje čitava Amerika. O vježbanju na spravama nema ni govora, jer se iskustvom dokazalo, da to u vrijeme razvoja tijela na odgovara. Nepravilno držanje tijela popravlja se korektívnim vježbama: Tu se pazi i na nagon k igranju koji je osnov dječjeg mišlenja i djelovanja. Djelovanje mišića, uteće na razvoj živaca i mozga, to je znanstveno dokazano. Glavno gibanje je kod djeteta rukama, koje oči neprestano slijede pozornosću mišljenja. Time se postizava potpuno snradnja mozga, živaca i mišića, loza rekcija na unutarnji impuls. Amerikan. djete je tijelesno mnogo razvijenije i okretnije nego naše. Koliko odraslih znade uhvatiti jednu ostru loptu, a koliko ih znade izbjeći udarcu iste?

Sprave dolaze u obzir istom nakon 16. godine. Na spravama razvijaju se mišice više opsegom nego brzinom i za to ne odgovara po amerikan. mišljenju za djevojke, jer bi ih lišilo gracije i lakoće, koja treba da žene odlikuje. Obsežnost pak ramenih mišića nebi odgovarala estetskou čuvstvu. Toga amerikan. žena netreba,

jer tamo žene nerade kao ovdje, a niti tako naporno. Za žene je potrebna i zdrava ritmička gimnastika, igranje loptom i češka „házená“ (rukomet), ali sve umjereno. Za žene bi po prof. Pipalu potpuno odgovarao jedan match u rukometu svaka 2 mjeseca.

Amerikan. sportu predbacuje se jagma za rekordima. Kako je po nazoru prof. Pipala? Da Amerika imade toliko rekorda je rezultat vježbe, ne samo mišića, nego i mozga, živaca, jer se njihovim uzgojem ne dolazi samo do jakih mišića, nego se nauči i brzo odlučiti i djeljovati, a to je djelovanje mozga i živaca. To opet radja razvoj duše i karaktera.

Jedan profesor za razvoj tijela mora svojim učenicima, da bnde uzor osobito u karakteru. Koliko se ovakav čovjek vriedni, dokazuje i to, da je kud i kamo bolje plaćen od drugih pedagoških sila. Uzgoj tijela i natjacenja su si svjesni: da su ili dobri, ili ne valjaju ništa. Kao u mnogome vodi Amerika i u tome. Na Olimpijskim igrama su na primjer Švedi i Francuzi dobili po jednu prvu nagradu, a Amerikanci, t. j. gradjani U. S. of Amerika 20.

Kod vojničkih Pershingovih natjecaja dobili su Amerikanci 13 prvih nagrada, a svi ostali 4., a u većinu dobili su u istome natjecanju 2. i 3 nagrade. Nisu to u Parisu bili ni najbolji, dok su ostale nacije poslale najbolje matjecatalje. Česka negometna momčad dobila je tamo prvenstvo u negometu. Igrala je dobro. Ali morati će još bolje igrati. Konkurencija biti će kud i kamo veća radi Engleza koji nisu bili u Parizu, a Amerika poslati će još bolju momčad u Anvers. Trebati će više traininga. A sad evo opet pitanje igrališta! Grad kao Prag trebao bi 20 Igrališta. Riješenje tog pitanja je preduvjet sporta, koji treba mjesta, zraka i svjetla. U zimi se može vježbati i u gombaonicama, inače ali je to kao plivanje u kaci. Potrebna je tu podpora i razumijevanje javnih faktora.

Daljnji preduvjet je prenos teoretskog znanja u praktično, dakle tehnika, styl, a t. j. da se iznese način, kako se može malenim ili najvećim nazorom proizvesti dobar resultat. Time nije rečeno, da se tu ne radi o estetskom momentu. Naprotiv jedan savršeni izvod imade uvijek estetski utisak, jer neestetski dokazuje, da se čin nije

izveo sa najmanjim nažorom. A u konzekvenci toga je opet da samo poputno i skladno razvijeno tijelo može postići potpunu izvedbu. Amerikanski uzgoj baš ide za tim da iz rečenog razloga uzgoji jednako i harmonično tijelo.*)

Treći je preduvjet amerikan. športa i natjecanja strogi način života, stvar kod nas skoro nepoznata, moguće samo kod veslača. Kod nas se upravo kažnjivo griješi protiv zdravlja, puši se, pije se i neredovito se spava, a to su glavne točke ovog zdravlja škodljivog ludíla. Proplesati čitavu noć u dimu, prašini uz alkohol, to je mnogo više, nego maratonsko trčanje od 42. km. koje se kod uas gleda i kao čudo i kao ludilo. Maratonsko

---

*) Potpuno je pravo da se neka osobita sposobnost treba njegovati, bio bi grijeh, da se to zabrani, i da se jednoj specializaciji ne dade prednost, U ostalom nemamo prava činiti mnogo predbacivanja, jer mi i onako ništa ne činimo. Ludost je na pr. tvrditi da jedan rekordman može samo trčati. To je zlobna fikzija. Istina je doduše, da je ideal iznijeti prvenstvo, kad ih se više natječe, ali pod imenom ravnopravnosti sve ono odbaciti što nije nešto osobito je farizejstvo ili fanatizam. Opaska urednika „Sportsmana".

trčanje je po danu u lakoj odjeći nakod vježbe i dostatnog odmora. A ples? Proplesana noć je kao što prof. Pipal kaže, dva maratonska trčanja se teškim uvjetima. Tijelo treba nakou toga bar 4 dana dok se oporavi. „Nitko nema prava, da se ovako muči!“ O pušenju govori prof. Pipal po znanstveno potvrdenim datima. Što se tiše alkohola, to su kod nas dosta teška i porazna data poznata. Tko hoće u Americi da bude atletski natjecatelj mora biti potpuno abstinent od alkohola i nikotina to se mora još i drugih teških za nas uredaba držati. Tko puši ili pije je sportski mrtav i ako to on sam možda ne ćuti i ne zna. Paradoksno ali istinito, (Pijanac je u pijanstvu uvjeren, da može svakog nadjačiti, premda jedva stoji na nogama!). Većima je rekordmana sa sela, a to su seljaci, seljački sinovi i farmeri. Oni ne poznadu tih strašnih otrova nikotina i alkohola a u tom leži prednost. Rekordman Sims koji je na pruzi od 110y sa visokim zaprekama imao vrijeme $14^3/_5$ sek. nije još nikada ni pio ni pušio.

Strogost kojom se pazi na način života je neumoljiva. Izvrstni igrač jednog teama, favorit, neda svoje momčadi, bio je od expedicionog

odbora isključen od natjecanja, jer se za jedan sat zakasnio na ladju, na kojoj su stanovalo. Amerikanci su u Ateni na putu na Olympijadu držali druge ludima, jer su pili vina, a ovi opet Amerikance za ludake jer su pili vodu. Kod natjecanja i igra se vidjelo tko je lud.

Amerikanac je loyalan. On je loyalan državi, presjedniku, uredima, svakoj stvari koju napravi. A ta loyalnost bazira za odgoju i uzgoj na igralištima. Universitetski biva ovim principom voden: „Univerza je vaša mati, koje Vam daje sve, i naobrazu i znanje. Zato ste vi primorani, da i Vi dajete svoje najbolje, a to je pokornost, vjernost, vaša volja i snaga, da ju učinite slavnom." Tako njima govori njihov učitelj pa i drugi, te se onda u njima uzbudi oduševljenje, pa onda se tuku kao „lavovi". Naravno, da su tamo druge prilike. Tamo dolaze tisuće prijašnih slušača, da vide kako se bore za nekadašnje njihove boje. Njihovom borenju, i oduševljenju nema granica. Novine pišu čitave strane, i bilježe svaku malenkost. (Dok kod nas svake pišu na koncu lista u sportsku rubriku nekolika redaka), pobjeda se ali ne postizava prevarom ili surovošću, nego uvijek

po pravilima. Tko mimoilazi pravila igre, mimoilazi zakone u životu. Bori se svaki svom snagom ne za sebe nego za čitavu cjelinu kojoj pripada. Za dobru stvar do skrajnosti, do pobjede. Amerikanci i Englezi su bili izvrsni vojnici bez vojničke naobražbe, ne sa sportskim duhom, sportskom disciplinom i sportskom požrtvovnošću.*)

Daljnja krasna crta amerikan. sportsmana je gentlemensko ponašanje. Za vrijeme natjecanja su si protivnici, a iza njega pobijedjeni čestita pobijeditelju, pružajući mu ruku. Ne prisiljeno ili neiskreno nego iz poštenja, jer priznaje njegov bolji rad. A ovdje? Mnogo ogovaranja, izgovora pače i jada mjesto nastojanje za bolji

---

*) Engleski listovi donijeli su slike. Englez i Amerikanac kao časnici na čelu jedinice viču momčadi: „Za mnom, momci!" Nijemac i Austrijanac za momčadi s revolverom u ruci; „Naprijed, vi . . . ."

Amerikanska vojna momčad izdala je brošuru, na kojoj je slika jednog atleta, koji baca kuglu, a kraj njega vojnik sa ručnom granatom u istoj pozi, a ispod toga piše; „Trainirani atleta je najbolji vojnik!"
Opaska redaktora „Sportsmana".

rad u budućnostt i pošteni revanch. Za amerikan. atletu je, biti pobjedjen, poticaj za bolji rad. Kako kod natjecanja, tako je i kod izbora. Borba do skrajnosti, ali kad je jedna stranka došla do vlade, svi su jedna nacija i jedna stranka sa jednim „Našim“ predsjednikom.

I prof. Pipal svršava: „Lozinka svakog gradjana mora biti da radi za republiku. Vaša republika ne daje samo od sebe Vama slave, Vi morate republici slave donijeti.“

U knjižnici čehoslovačkih pisaca ižašlo:

I. svezak. Jirasek: **Filozofska historije jubilejno prvo izdanje.** Preveo iz českoga Jindra Procházka. K 30·—.

II. svezak. Čech Sv.; **Izlet gospodina Broučka na mjesec.** Preveo iz českoga Jindra Procházka. K 30·—.

Za dobiti kod svih knjižara.